

De Hemel

Orde van dienst voor de viering van Schrift en Tafel

Zondag 18 juni 2017

Lezing Lucas 16: 19-31

Ichthuskerk, ds. Jaap van den Akker

- Lied voor de dienst: "Ontwaak, o mens" (NLB 215: 1, 4 en 5)
- Welkom
- Aanvangslied "God die leven heb gegeven" (NLB 718)
- Bemoediging en groet
- Drempelgebed
- Psalm van de zondag psalm 100: 1 en 2
- Kyrië
- Glorialied "Jeruzalem" (NLB 753)
- Met de kinderen
 - Gebed*
 - Verhaal/gesprek: God zien*
 - Lied "Als je geen liefde hebt voor elkaar" (Olijftakbundel 56: 1 en 2)*
- Lezing: Lucas 16: 19-312
- Lied "Deze wereld omgekeerd" (NLB 1001)
- Preek

Sinds dit artikel in de krant van 27 mei – drie weken terug - ben ik weer eens aan het denken geslagen over de hemel.

Professor Frits de Lange betoogt dat de hemel niet bestaat. Tenminste... niet op de manier waarop velen tegen de hemel aankijken. En dan bedoelt hij: als iets ná dit leven, om naar uit te zien. Een toestand waar je in eeuwigheid gelukkig mag zijn. Waar je bij God in zijn woning mag verblijven. Waar je mensen die je vooruit zijn gegaan weer ontmoet. Een soort paradijs waar je in eeuwigheid mag verblijven.

Van dat beeld moet Professor de Lange niets hebben. Hij omschrijft de hemel en het eeuwige leven als een besef, als een manier

van leven in dit leven. In het nu. Daar waar je boven jezelf wordt uitgetild, daar waar de tijd even stil staat. Daar ervaar je iets van eeuwig leven. Of hij beschrijft de hemel en het leven als een pelgrimsreis. Het gaat niet om het doel van de reis, het gaat om de reis zelf. Het gaat niet om het doel van het leven, als iets na dit leven, als de bestemming. De hemel vind je tijdens je levensreis. Vorig week had ik het erover in de Perronmeeting in de Oranjerie in Oosterheem en deze week opende ik er eerst de kerkenraadsvergadering van onze eigen wijk mee en een dag later vormde de vraag: 'wat is de hemel voor jou' een mooie afsluiting van de algemene kerkenraad. Alle keren waren velen het niet eens met de conclusie van Frits de Lange. De hemel moet ook iets zijn van een troostrijke plek, of op zijn minst een gemoedstoestand na dit leven. Een vervulling van de belofte dat God zich over zijn schepping, over ons ontfermt. Ook de bestemming doet ertoe, was de overtuiging bij de mensen die ik erover sprak, en zo was ook te lezen in de vele reacties in de krant.

En dat is natuurlijk waar. Dat is ook waar ik mijn troost uit haalt. Dat God nooit loslaat het werk van zijn handen. En wij zijn ook werk van Zijn handen. Dat is ook wat ik met mensen op de grens van het leven mag bespreken. Dat we erop mogen vertrouwen dat God ons opvangt in zijn dragende handen – over de grens van dit leven.

Daar geloof ik in, en dat verkondig ik. Vandaag en in het pastoraat.

En dan slaan we vandaag de bijbel open en lezen we het verhaal van de rijke man en de arme Lazarus. En dát gaat over leven na de dood! Over het dodenrijk. Over de hemel, waar Lazarus eindelijk mag rusten in de schoot van Abraham, maar ook over een ander gedeelte van het dodenrijk. Het heeft veel van de hel, al wordt dat woord niet gebruikt, en in dat deel van het dodenrijk wordt de rijke man gekweld in het vuur.

Geeft dit verhaal ons een schets van het leven na de dood? Is dit verhaal bedoeld om aan Lazarus als het prototype van een arme, om via Lazarus aan al die armen op deze wereld te vertellen: “nu heb je het misschien slecht, maar stil, maar wacht maar, alles wordt nieuw. In het leven na dit leven zal jij het goed krijgen, en zullen de anderen op de blaren zitten.”

Als het verhaal zo bedoeld is dan had Karl Marx toch gelijk, dan is het Evangelie inderdaad *opium des volks*. Het houdt de arme, de kleine, de ongeachte en de ongeziene klein en rustig, door ze de belofte van de hemel te geven, zodat de rijken en machtigen ondertussen hun gang kunnen gaan, met uitbuiten en feestvieren.

En weet u, ik denk dat Karl Marx geen gelijk had. In ieder geval niet met zijn interpretatie van het Evangelie. Ik denk zelfs dat het Evangelie revolutionairder is dan Marx ooit had gedacht en dat vooral dit verhaal de gevestigde orde behoorlijk aan het wankelen zou kunnen brengen. Want dit verhaal gaat helemaal niet over de hemel, of over leven na de dood. Ja. Ze komen er wel in voor, maar het slaat vooral op dit leven nu! Het verhaal wordt door Jezus verteld om ons, de mensen, hier en nu, in dit leven, een spiegel voor te houden. Daar heeft Frits de Lange op zijn minst een punt. Alle verhalen over de hemel. Alle visioenen over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde uit de bijbel, zijn geschreven met het oog op het leven nú. In deze wereld. Vandaag. Als die verhalen gaan over mensen zoals u en ik.

Zo ook het verhaal van de rijke man en de arme Lazarus. De gelijkenis gaat nauwelijks over Lazarus, de gelijkenis is bedoeld voor de rijke man. Hij moet leren van dit verhaal. Aan alles is duidelijk dat Lazarus in het zonnetje wordt gezet. Dat begint al meteen. De voorname mens, de man van naam in zijn purperen gewaden en fijn linnen kleden die dagelijks feestviert, die mens krijgt hier, in dit verhaal, geen naam. “Er was eens een rijke man”, zo begon Jenny de lezing zojuist. In het Grieks staat er met opzet nog een woordje bij. Een *zeker* man. *Zomaar een mens* vertaalt de Naardense vertaling. Zomaar iemand. Het mag geen naam hebben.

Dat is het precies - deze vooraanstaande man, die naam heeft gemaakt met zijn rijkdom en zijn feesten – die heeft in het verhaal van God, in het Evangelie geen naam. Hij is hier de *nobody*.

En wie krijgt er wel een naam? Precies: Lazarus. Wij zijn eraan gewend aan die naam. Lazarus is zelfs spreekwoordelijk geworden. Maar dat Lazarus hier in deze gelijkenis van Jezus een naam krijgt. Dat is aangrijpend. Deze mens, die iedereen toen en nu juist identificeert met de grote onafzienbare, onpersoonlijke en naamloze massa. De honderden vluchtelingen op een bootje in de Middellandse zee. De miljoenen op drift geraakte Syriërs in de opvangkampen in Turkije en Libanon. De rondzwervende Soedanezen, op zoek naar water en opgejaagd door bendes. Naamloze miljoenen - daartoe behoort ook Lazarus, Lazarus is een van hen, maar in het verhaal van Jezus krijgt juist deze onbeduidende mens, een naam. En niet de rijke, die alle macht bezit om zich een naam op aarde te maken. Die blijft anoniem.

Lazarus krijgt een naam.

En wat voor een! *God is mijn hulp* betekent zijn naam. Zijn naam is een teken, een vooruitwijzing naar het Koninkrijk. De Evangelist Johannes vertelt een ander verhaal over ene Lazarus – de vriend van Jezus – hij krijgt het teken van het Koninkrijk: hij staat op uit de doden. Hij is de enige die Jezus echt verstaat in dat verhaal in Johannes 11. De overeenkomst tussen beide verhalen, de

overeenkomst tussen beide Lazarussen is dat ze beide trekken van Jezus vertonen. Lazarus is een messiaans figuur, ten overstaan van wie de rijke man volstrekt verstek laat gaan. De rijke man heeft er niets van begrepen. Hij heeft niet het messiaanse gezag erkend dat Lazarus in zijn diepe armoede en vernedering belichaamt.

Ook hier gaat de gelijkenis over het hier en nu. “Er is een onoverbrugbare wijde kloof tussen ons en jullie,” zegt Abraham tegen de rijke die om hulp roept. Al zou ik je willen helpen, het kan niet. Er is een wijde kloof tussen Abraham, Lazarus en het Koninkrijk enerzijds en de rijke en het dodenrijk anderzijds. Die uitspraak geldt niet alleen in het hiernamaals. Die uitspraak gaat ook over het leven hier en nu. Er zit een wijde kloof tussen wet en profeten en evangelie en Koninkrijk enerzijds, en de dodelijke macht van het geld, van de mammon en alles wat dat met zich meebrengt aan egoïsme en onverschilligheid anderzijds.

En die kloof is in dit leven. Daar gaat dit verhaal over.

Het is inderdaad een waarschuwing. Maar niet een waarschuwing die zegt: pas na dit leven zal er worden afgerekend, nee, die waarschuwing geldt ons nu: je kunt niet God en de mammon dienen, je zult moeten kiezen.

Hier vertelt Jezus hoe het koninkrijk zich presenteert: in de bedelaar in de poort, hongerig en vol zweren. De naamloze, onmachtige sloeber bezit messiaans gezag. Hij krijgt een naam. Hij vertegenwoordigt God onder ons: zo is zijn naam: Lazarus: *God is mijn hulp*, of Jezus: *God redt*.

Het is een pittige gelijkenis voor ons. Aan deze kant van de wereld. Aan de goede kant van de kloof tussen arm en rijk. In het rijke Westen.

De goede kant? Dat is de vraag die deze gelijkenis aan ons stelt.

Laten we eerst eens oog krijgen voor al die naamlozen in onze poorten. Zij vertegenwoordigen iets van Gods Koninkrijk. Daar in de kwetsbaarheid kunnen wij iets van het Koninkrijk vinden.

Daar worden wij stil en naamloos.

Daar beseffen wij hoe rijk en gezegend we zijn.

En dat is niet een ver van mijn bedshow, dat is niet ingewikkeld, moet ik dan ook naar Lesbos reizen om daar me over de aangespoelde Syriërs te ontfermen. Met gevaar voor eigen leven in Libië of Soedan aan de slag gaan? Nee dat hoeft niet. Naamlozen genoeg ook in Zoetermeer die ons iets over het koninkrijk vertellen. En ze vinden ons, wij vinden hen, steeds meer. En als we elkaar, vinden, ontmoeten, spreken, dan ontstaat er iets van eeuwig leven, van de hemel op aarde.

Krijgt prof. De Lange toch nog gelijk.

Het begint met om je heen kijken. Het begint met delen. Daarom oefenen we vandaag dat delen.

Hier in de kerk. We oefenen het delen van brood en wijn. Alsof het koninkrijk al is aangebroken.

Brood van het Koninkrijk.

Wijn uit liefde geschonken.

In naam van Jezus voor iedereen op deze schepping.

Amen.

- Muzikaal intermezzo

- Lied “Voor ieder van ons een plaats aan de tafel” (NLB 388: 2, 3 en 4)

- Voorbeden en stil gebed

- Mededelingen

- Collecte

- Tafelviering

Toelichting op de viering

Nodiging

Tafelgebed: Gij die weet (Olijftakbundel pag. 17-26)

(stond ook al op Witte Donderdag 2016 in een powerpoint – is die er nog?)

Uitdelingswoorden

Gemeenschap van brood en wijn

Tijdens de viering zingen we tijdens de viering zingen we Taizé-liederen:

“Prijs de Heer mijn ziel” (OLB 132/NLB 103e)

“Daar waar liefde heerst” (OLB 152b/NLB 568a);

“Laudate omnes gentes” (NLB 117d);

- Dankzegging en slotlied: Dank, U , Heer voor al wat leeft (Hemelhoog 553: 1 en 3 – melodie Psalm 150)
- Zegen
- Lied bij het uitgaan: “Dank, U , Heer voor al wat leeft” (Hemelhoog 553: 4)